

Чумак Валентина Дмитрівна, к.е.н., доцент
професор кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія
Горпинченко Катерина Миколаївна
асистент кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Діяльність усіх підприємств не є однозначно заданим процесом. Періодичне виникнення негативних явищ є безумовною фазою діяльності підприємства. Тому для стабільного функціонування суб'єкта господарювання необхідно постійно діагностувати та прогнозувати ознаки кризових явищ, щоб вчасно урівноважити стан підприємства.

Діагностика кризових явищ не є новим завданням в цій проблематиці. На сьогодні для діагностики кризових явищ на підприємстві запропоновані різноманітні підходи до ідентифікації кризи, визначення її особливостей, чинників, що впливають на розвиток кризи, тощо. У працях О. І. Пушкаря, А. М. Штангрета, І. О. Бланка, О. О. Терещенка, Л. О. Лігоненко викладено концептуальні засади діагностики кризових явищ в діяльності підприємства. З їхніх наукових праць виходить, що діагностика кризових явищ підприємства за своїм змістом і спрямуванням є діагностикою проблем, які виникли в процесі функціонування підприємства і можуть спричинити негативні наслідки для його життєдіяльності.

Незважаючи на ряд наукових праць, проблема діагностики кризи в діяльності підприємства не розв'язана. Часто діагностика зводиться до аналізу фінансових показників, які по суті є кінцевими показниками, і відображають результати кризи. В такому випадку йдеться про минулі події, що вже відбулися з певними негативними наслідками. Тобто це не діагностика, а

констатування пройдених подій. Зрозуміло, що циклічний характер проходження всіх економічних процесів на підприємстві обумовлює можливість появи негативних тенденцій у їх розвитку. Тому загроза фінансової кризи існує завжди. Вважаємо за потрібне дати визначення діагностиці кризових явищ.

А. П. Градов у своїй праці визначив, що діагностика включає процес постійного спостереження за станом підприємства і за його розвитком, а також спостереження за параметрами внутрішнього та зовнішнього середовищ, які характеризують умови функціонування підприємства [1, с. 250].

Діагностика кризових явищ підприємства – це система цільового фінансового аналізу, направленою на виявлення параметрів кризового розвитку підприємства, генеруючи загрозу його банкрутства в подальшому періоді [2, с. 130]. Діагностика кризи в діяльності підприємства також розглядається як система управлінських рішень і заходів щодо своєчасного виявлення, ідентифікації та локалізації проявів кризи в діяльності підприємства в режимі реального часу, вибору способів їхнього уповільнення та призупинення розвитку. Також діагностика проблеми – це виявлення невідповідності між фактичним та цільовим (нормативним) станом підприємства, між його внутрішнім та зовнішнім оточенням, між окремими підсистемами.

Метою діагностики є встановлення діагнозу об'єкта дослідження та дати висновки про стан підприємства. Здійснивши мету, на підставі даних можна виробити правильну і грамотну політику, стратегію і тактику організації.

Діагностування інтенсивності проявів кризи в діяльності підприємства переслідує декілька цілей:

- виявлення активізації або розвитку проявів кризи в діяльності підприємства, завчасне виявлення проблеми збільшує шанси все виправити;
- ідентифікації прояву кризи, тобто встановлення, що має місце кризове явище, кризова ситуація або кризовий стан, що необхідне для подальший дій;
- локалізації прояву кризи, тобто визначення підсистеми або підсистем, в яких почалися активізація та подальший розвиток встановленого прояву кризи;

- прийняття заходів щодо припинення активізації та розвитку проявів кризи і подальшої профілактики та попередження на майбутнє.

Для керівництва і власників підприємства діагностика є засіб отримання достовірної якісної інформації про його реальні можливості на початковій стадії економічної кризи і основа для введення в дію особливих методів і механізмів управління підприємством для вирівнювання ситуації.

Таким чином, результати дослідження показують, що досі не існує єдиної думки щодо визначення діагностики кризових явищ підприємства. Вважаємо, що діагностика кризових явищ – це система ретроспективного, оперативного і перспективного цільового аналізу, направленою на виявлення ознак кризового стану підприємства, оцінку загрози його банкрутства або подолання кризи. Результати діагностики дають можливість визначити глибину кризи, її масштаби, реальність, обґрунтувати заходи, необхідні для її подолання, оцінити можливості підприємства щодо усунення кризи і прогнозування наслідків подальшого розвитку ситуації. За даними діагностики також можна взяти про початок активізації та розвитку кризи і, якщо вжити відповідні заходи, процес активізації можна нейтралізувати.

Література

1. Градов А. П. Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой. – М : Специальная литература, 2013. – 510 с.
2. Іващенко О. В. Діагностика банкрутства підприємства // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2006. – № 5. – 129–132.
3. Штангрет А. М. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. – Львів : Українська академія друкарства, 2008. – 236 с.